

Jungiaanse Therapie opleiding in Nederland

Hans van den Hooff

Gekwalificeerd Jungiaans therapeutisch werken stelt hoge eisen aan de opleiding van de therapeut. Men werkt immers in de diepte van de psyche, waar veel waardevols maar ook veel kwetsbaars kan liggen. Regelmatig komen patiënten¹ naar therapie mede vanwege de gevolgen van psychische verwondingen die ergens gedurende hun leven zijn ontstaan. Vaak door onveilige situaties. Dan willen we niet dat de therapie een herhaling van die onveiligheid wordt. Dat betekent dat de therapeut een solide container moet kunnen bieden waar de patiënt de diepere lagen van zijn innerlijke leven kan verkennen. Dat vraagt onder andere van de therapeut dat deze zijn eigen problematische onbewuste materiaal niet door laat werken in- of op laat mengen met dat van de patiënt. Of erger nog: de patiënt infecteren met de gevolgen van zijn of haar eigen verwondingen.

Deze zorgvuldigheidseisen gelden natuurlijk niet alleen voor Jungiaanse therapie maar voor iedere vorm van psychotherapie. Daarom stellen ook alle psychotherapie-opleidingen hoge eisen aan de leeranalyse of leertherapie van de therapeut. Hiermee leert de aanstaande therapeut haar of zijn onbewuste kennen. In principe geldt dat hoe langer en dieper de leertherapie hoe kleiner de kans dat verwondingen, driften en andere onbewuste motieven die in de therapeut leven onbewust blijven en dus hoe kleiner de kans dat toekomstige patiënten hiermee besmet kunnen raken.

Maar Jungiaans therapeutisch werken stelt nog hogere eisen aan de duur en diepte van de leertherapie dan de eisen die voor "algemene" psychotherapie worden gesteld. Dat hangt samen met de grote diepte waarop in een Jungiaanse (en net zo goed de Freudiaanse) therapie kan worden gewerkt. Daarnaast speelt het grote belang dat in het Jungiaanse werk wordt gehecht aan de-identificatie met de archetypen. Gelet op de grote variëteit aan archetypische motieven en doordat de archetypische doorwerking vaak heel lastig van het persoonlijke schaduw materiaal te onderscheiden is, moet ook hier de therapeut in zijn eigen leertherapie/leeranalyse uitgebreid kennis gemaakt hebben met de werking van de archetypen in hem- of haarzelf. Wat dat laatste betreft is het dus onvoldoende dat de therapeute haar eigen schaduw enigszins kent. Zij dient de werking van de belangrijkste archetypen te kunnen differentiëren van persoonlijk materiaal.

Voor het werken met archetypen is het ook van groot belang dat de therapeut goede kennis heeft van mythologie, sprookjes, alchemie en religieuze motieven. Maar, zoals reeds gezegd: kennis alleen is niet genoeg. Het is voor de therapeut belangrijk de *werking* van deze motieven *in zichzelf* te hebben *ervaren*. Jung heeft gezegd dat wanneer in de ontwikkeling van een individu de ontmoeting met de schaduw het werkstuk van de leerling is, de ontmoeting met de anima het meesterstuk is. De innerlijke ervaring en herkenning van de werking van de archetypen kan niet via colleges worden verkregen. Ook niet via workshops of zo iets. Vooral door analyse.

En dan is er ook nog de psychiatrische kant. Het is van belang dat de Jungiaans werkende therapeut klinische ervaring heeft met psychiatrie. Ook (soms *juist*) mensen met (latente) psychiatrische problemen kunnen zich aangetrokken voelen tot Jungiaanse therapie en door het werken op Jungiaanse diepte en het werken met dromen. We moeten altijd op onze hoede zijn voor latente psychoses. Ook kunnen bepaalde psychiatrische condities contra-indicatief zijn voor Jungiaanse therapie. Bijvoorbeeld bepaalde soorten obsessief-compulsieve problematiek of extreme borderline problematiek of bepaalde angstpatronen. Kortom: niet iedereen die door de

---

¹ Ik gebruik de term *patient* omdat dat vanuit mijn opleiding voor mij natuurlijk voelt. Ik had natuurlijk net zo goed *client* of waar het analyse betreft *analysand* kunnen gebruiken

ingang van de spreekkamer van de Jungiaans therapeut binnen komt stappen is geschikt voor diepgaande therapie of analyse. Een gedegen klinische ervaring in een psychiatrisch ziekenhuis is dan ook een vereiste voor iedere Jungiaanse therapeutische opleiding.

Om de patiënten en de professie te beschermen is —nog mede door Jung zelf — in 1955 de International Association for Analytical Psychology (IAAP) opgericht. De IAAP is de wereldwijde op Jungiaanse opleidingen toezichhoudende organisatie. Het is de moeite waard eens op de website van de IAAP te kijken. Dan kunt u een indruk krijgen van de traditie, kwaliteit en omvang van de organisatie. Zij kent 58 aangesloten Jungiaanse organisaties waarvan verreweg de meeste een opleiding tot Jungiaans therapeut bieden. Tezamen hebben deze organisaties meer dan 3000 Jungiaanse therapeuten. Deze hebben allemaal na een academische opleiding een opleiding in Jungiaanse psychologie gehad met een jarenlange leeranalyse, supervisie en ervaring in de psychiatrie. Alvorens de IAAP een opleiding erkent zal deze moeten aantonen dat hun opleidingseisen aan de hoogste eisen voldoet. Gemiddeld heeft een Jungiaans therapeut, opgeleid door een instituut dat lid is van de IAAP 500 uur leeranalyse gehad bij iemand die zelf ook is aangesloten bij de IAAP. Opgemerkt zei tenslotte nog dat geen van de bij de IAAP aangesloten opleidingen, waar ook ter wereld, een commerciële basis heeft.

In Nederland is de situatie helaas totaal anders dan in andere landen. Er is hier tot nu toe nog nooit een door de IAAP erkende opleiding geformeerd. De Nederlandse Associatie voor Analytische Psychologie (NAAP) is weliswaar lid van de IAAP en haar leden hebben allemaal in het buitenland (België, Engeland, VS, en Zwitserland) een door de IAAP erkende opleiding gevolgd maar de NAAP heeft tot nu toe nog geen opleiding gerealiseerd. In 2011 heeft de NAAP besloten om een opleiding te gaan ontwikkelen en in 2012 is een curriculum en opleidingsreglement voor een mogelijke toekomstige opleiding ontwikkeld dat in Augustus 2013 door de International Association for Analytical Psychology (IAAP) is goedgekeurd. Op dit moment is de NAAP aan het verkennen hoe deze opleiding te realiseren.

Ondertussen blijken er in Nederland maar liefst vier instellingen te zijn ontstaan die zeggen op te leiden tot Jungiaans therapeut maar die geen lid zijn van de IAAP:

Academie Integrale Menswetenschappen ipso
Huis ter Heide

Jung Academie
Amsterdam

Jungiaans instituut Academie voor dieptepsychologie
Nijmegen

New Jung Academy
Naarden

Deze organisaties verbinden respectievelijk de volgende kwalificaties aan hun opleiding: Jungiaanse Therapie, Therapie van Carl G. Jung in deze tijd, Analytisch Therapeut en Jungiaans Analytisch Therapeut. Het is tegen deze kwalificaties dat ik bezwaar maak en niet tegen de opleiding zelf. Mijn bezwaren zijn globaal in vier punten samen te vatten:

1. Geen van deze opleidingen stelt de eisen aan de leeranalyse, supervisie en klinische ervaring die in de internationale traditie geacht worden noodzakelijk te zijn om zelfstandig Jungiaans met patiënten te kunnen werken.
2. Geen van de aan deze opleiding verbonden docenten heeft zelf een leeranalyse gehad of neemt deel aan internationale IAAP conferenties waar iedere drie jaar de laatste ontwikkelingen, klinisch en wetenschappelijk op het gebied van Jungiaanse Therapie worden gepresenteerd

3. Alle vier genoemde opleidingen stellen minimale eisen aan de vooropleiding. Dit in tegenstelling tot de internationaal erkende opleidingen die allemaal post-academisch zijn. In dit verband valt op dat alle vier genoemde instituten naast de naam van Jung wel allemaal het woord Academie in hun naam voeren.
4. Tot slot lijkt het dat de eigenaren/ initiatiefnemers van deze organisaties ook persoonlijk direct financieel voordeel hebben bij een zo groot mogelijk aantal studenten. Dit belang lijkt op gespannen voet te kunnen staan met de noodzaak tot zorgvuldige selectie van kandidaten.

Nogmaals: ik wil niet beweren dat de vier bovengenoemde opleidingen slechte opleidingen zijn of dat de aan deze opleiding verbonden docenten niet goed zouden zijn of dat alle door deze opleidingen opgeleide personen geen goede therapeuten zouden zijn. Daar heb ik geen mening over. Er is bij mij ook geen a priori twijfel dat deze opleidingen goede Jungiaanse *concepten* kunnen overbrengen. Alleen de opleiding gaat lang niet diep genoeg *in de ervaring* om te pretenderen tot therapeut op te kunnen leiden. De oprichters zullen het ook wel lastig vinden dit tekort in te zien omdat ze zelf geen erkende en dus in de traditie passende opleiding hebben gehad.

Deze opleidingen gaan helemaal voorbij gaan aan de internationale traditie die er op het gebied van opleiding tot Jungiaanse Therapeut al meer dan zestig jaar bestaat. Jungiaanse Therapie is een heel diepgaande psychotherapie en de bij deze diepgang horende opleidingscriteria dienen navenant diep te zijn. Dat ik de randvoorwaarden daarvoor onvoldoende aantref bij genoemde opleidingen moge duidelijk zijn.

We weten dat niemand het laatste woord heeft over de vraag wat Jungiaans is en ook niet over de vraag wat een therapeut is. Zoals bekend vond Jung zichzelf "*godzijdank*" geen Jungiaan en dat het mogelijk is een goed gesprek te voeren met therapeutisch effect zonder daartoe een specifieke opleiding te hebben gehad weten we allemaal. Alleen al door goed te kunnen luisteren. Ook is het normaal dat wanneer we Jung's ideeën bestuderen al gauw aan toepassingen daarvan in ons dagelijks leven denken. Gelukkig maar. Juist de praktische toepasbaarheid van Jung is zo bijzonder. Bijvoorbeeld bij droominterpretatie of in typologie toepassingen zoals de MBTI of zoals we het wereldtoneel kunnen begrijpen en onszelf. Ik kan me er dan ook helemaal in vinden wanneer iemand een goede opleiding organiseert waarin Jungiaanse ideeën en concepten worden overgebracht. Bijvoorbeeld zoals Karen Hamaker dat al jarenlang doet. Als men maar niet pretendeert tot Jungiaans Therapeut op te leiden.

Wanneer iemand zonder in de traditie passende kwalificatie een opleiding opzet — mogelijk vanuit beoogd commercieel voordeel — en de studenten voorhoudt opgeleid te zullen worden tot volwaardige Jungiaanse Therapeuten stuit mij dat tegen de borst. Het is te hopen dat de NAAP spoedig met de opleiding van start kan gaan. Het tot stand komen van de opleiding duurt natuurlijk lang en dat is frustrerend voor de mensen die op het van start gaan van de NAAP opleiding wachten. In zekere zin begrijp ik ook wel dat bij afwezigheid van een NAAP opleiding men naar een alternatief zoekt. Toch zeg ik tegen deze mensen: wacht nog even of ga naar het buitenland. Tegen de niet erkende opleidingen zeg ik: haal de naam van Jung uit de naam van je instituut en/of de kwalificatie die je aan de opleiding verbindt. En tegen de NAAP (waar ikzelf medeverantwoordelijkheid draag) zeg ik: laten we niet nog langer wachten! Nederland verdient een opleiding tot Jungiaans Therapeut die die is aangesloten bij de IAAP.